

178. 378

A Szóvjétunióról

P5. v. 26.

Amit minden asszonynak tudnia kell!

178878

10

A Szovjetunióról

Előadás asszonykörök számára

Asszonytársak,

akik szeretettel, lelkesedéssel vesztek részt a népi demokrácia mind gazdagabban kibontakozó életében, — ne csak irodalmi érdeklődéssel lapozgassátok ezt a kis füzetet, de mélyedjete el annak tanulságai-ban is.

Megtudjátok belőle, milyen harcokon, nehézségeken keresztül nőtt ki az a rendszer, amely a világ minden dolgozójának eszményképe és reménysége, hogy él az a nép, amely a történelemben először való-sította meg az elnyomás és kizsákmányolás teljes felszámolását.

A Szovjetunió szabadított fel bennünket, a Szov-jetunió tette lehetővé, hogy talpraálljunk, az ő köz-el-sége akadályozza meg az imperialistákat abban, hogy polgárháborút, újabb mérhetetlen nyomorúságot zudítsanak reánk, mint ahogyan azt más országban megteszik.

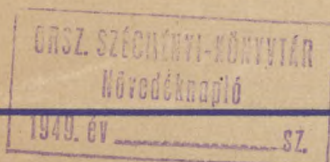
A Szovjetunióval a szocializmus eszmei közössége kapcsol össze bennünket, az ő példája segít minket előre a népi demokrácia útján. A Szovjetunió nélkül egy ország sem építheti a szocializmust.

Ezért kell nekünk alaposan ismernünk a Szovjet-uniót, és tisztán látnunk fejlődése útját. Ez az út lesz a mi útunk is.

Az anyag nagy és nehéz, válasszátok két részre. Az első rész foglalja magában a Szovjetunió történetét egészen a falusi osztályharc győzelmes megvívásáig. A második rész kezdődjék „A Szovjetunió a szocializ-mus országa” című fejezettel.

Munkátokat az az alaposság és szeretet vezesse, amit az anyag fontossága és szépsége megérdemel.

Oktatási Osztály

A Szovjetunióról.

MILYEN VOLT AZ ÉLET AZ EGYKORI CÁRI OROSZORSZÁGBAN?

Ha helyesen akarjuk értékelni a mai Szovjetuniót, azt kell néznünk, honnan, miből indult ki és hová, meddig jutott el. Harminckét esztendő nem nagy idő az emberiségnek sok évezredes történetében, — a Szovjetunió népei mégis nagyobb utat jártak meg e néhány évtized alatt, mint a Nyugat nemzetei évszázadok alatt. Pillantsuk át tehát röviden, milyen volt az egykori cári Oroszország.

AGYAGLÁBON ÁLLÓ ÓRIÁS.

Hatalmas kiterjedésű ország Európa keleti felében és végig húzódva egész Ázsián a nagy Csendes-óceán partjáig. — ilyen volt már a nagy cári Oroszország; északon a Jeges-tenger jég-torlaszai súrolták, délen a Fekete-tenger hullámai mosták és Közép-Ázsia forró pusztaságain kavarta a homokot a szél; távolabb hegyek, tavak és mögöttük a Kínai Birodalom határolták. Valóban óriás. És bővelkedhetett volna minden természeti kincsben: Szibéria aranymezői, ólom- és egyéb bányái, őserdői, telve drága prémet szolgáltató állatokkal, Ukrajna búzája, a Kaukázus petróleuma, tea- és gyapotültetvényei, az egész délvidék gyümölcse, bora, másutt szén, vas, stb., stb., hihetetlen mennyiségű hal — valóban a világ leggazdagabb országává lehetett volna, ha ... ha mindazt a tömérdek kincset kiaknázták és az ország népei javára értékesítették volna. De ki törődött mindezzel, a földesurak csak a maguk élvezetét keresték. A cári kormány pedig inkább külföldi érdekeltségeknek adta bérbe a föld kincseit. Hatalmas kölcsönöket vett fel tőlük és így függő helyzetbe

került a nyugati kapitalista államoktól. A múlt század második felében, amikor Anglia, Franciaország, Belgium már fejlett ipari országok voltak polgári társadalommal, polgári demokráciákkal. Oroszországban még a jobbágyság felszabadítását kellett napirendre tűzni. Szükség volt erre, mert a kényszerű jobbágymunka miatt a nagybirtok egyre kevesebbet jövedelmezett. A jobbágyot úgy szabadították fel, hogy annak úgyszólván minden kötelezettsége megmaradt, csak éppen, hogy nem volt földhöz kötve. Elvándorolhatott a városba, ha kicsinyke gazdasága tönkrement. Az országban a sokmilliónyi paraszt faekével dolgozott, ősi módszerek szerint. Így nem esoda, ha a gazdaságilag elmaradt Oroszország — amelynek erkölestelen hivatalnokai s tábornokai egy istent ismertek: a pénzt — és mindenki által megvásárolhatók voltak — valójában gyöngye volt. Háborúban — hiába volt bátor az orosz katoná — a cári kormány vereséget szenvedett, még kisebb néppel szemben is, így 1904/5-ben a japán háborúban. Helyesen jellemezték tehát a cári Oroszországot agyaglábon álló óriásnak.

„A NÉPEK BÖRTÖNE.”

A régi Oroszország az egész európai reakciónak fellekvára volt. Ahol a népek szabadságmozgalmainak eltiprásáról volt szó, a cár készséggel nyújtott segítséget. Tudjuk, a mi 1848/49-es szabadságharcunkat ő taposta el, ő fojtotta vérbe a lengyelekét is. Jól tudta, hogy a népek szabadságmozgalma nem áll meg országuk határainál, hanem tovább terjed, miként a láng, ő pedig csak akkor érezte magát biztosan a trónon, ha az egész világon mindenütt bilincsben a nép. Évszázadokon át parasztfölkelések egész sorát tiporta el a cári önkény. A cári zsarnokság Oroszország minden nemzetére nehezedett, de kétszeresen a nem orosz nemzetiségű állampolgárookra. Nemcsak politikailag voltak jogfosztottak, hiszen e tekintetben az orosz nemzet sem részesült különb elbánásban, hanem elvették tőlük anyanyelvüket, nem engedték fejlődni a kultúrájukat. Sok kis nemzet, köztük a magyarral rokon népecskék is már kihalásra voltak ítélve, így a kirgizek száma az első világháborút megelőző tíz esztendőben 10%-kal fogyott. A cári kormány attól félve, hogy a dolgozó tömegek megtalálják az egyetértés útját és közös erővel láznak majd az önkényuralom ellen, egymás ellen uszította a saját országában is a nemzetiségeket, és hogy a népek figyelmét szörnyű nyomorukról elterelje, véres pogromokat (zsidómészárlásokat) rendezett. A Kaukázusban van egy völgy, a Halál völgyének hívják, ahol az egymás ellen lázított örmények és tatárok egymást gyilkolták.

De maga az orosz nemzet sem részesült kíméletben, minden szabadabb lélegzétvételt börtönnel, kancsukával, Szibéria hőmezőire való száműzetéssel büntettek. Oroszország történelme telve van szenvedéssel és hihetetlen népnemmel.

Legszomorúbb mégis a **nők** helyzete volt. Középázsia népeinél a nők adás-vétel tárgyai voltak, a leánygyermeküket már 12 éves korukban házasságra kényszerítették, sok helyütt többnejűség dívott. A nők 7 éves koruktól fekete lószőrből szőtt sűrű kemény fátvott (parandzsát) hordtak és teljesen elzárkózva éltek. Ha idegen férfi meglátta arcukat, az apa vagy a férj büntetlenül megölhette őket. Sok népnél a nő nem ebédelhetett férjével együtt az asztalnál, hanem úgy dobták neki oda a maradékot, mint egy kutyának. És ha a nő, nem bírva el a sok megaláztatást és kínzást, elment férje házatól, a férfi karhatalommal hozathatta vissza még az oroszoknál is. Évenként 33.000 nő halt meg gyermekágyi lázban, mert a falvakban nem voltak orvosok, szülésznők, kuruzsló ásszonyok szennyes kezére volt bízva a nő, csoda-e hát, ha annyian pusztultak. Iszonyú volt a gyermekhalandóság is. Hogy a kultúra ilyen viszonyok között alacsony fokon állt, ez csak természetes. A lakosságnak majdnem négyötöde nem tudott írni, olvasni, a nőknek 87%-a volt analfabéta. De voltak nemzetek, amelyek még írással sem rendelkeztek (kb. 10.000.000 ember) nomád népek: helyről-helyre vándorolva legeltették nyájukat, vagy a Jeges-tenger partján vadásztak fókára, vagy halásztak. Ősállapotok voltak ezek, akár Afrika belsejében.

AZ ÖRÖKSÉG

A sötétség, elnyomás és tudatlanság Oroszországa mellett azonban létezett egy másik Oroszország is. Ahogy **Lenin** mondogta, a régi cári Oroszországnak **kettős arculata volt**: A milliók tudatlansága mellett egy keskeny réteg, **európai magas műveltséggel rendelkezett**. Írók, tudósok, művészek, értelmiségi emberek, akik külföldi egyetemeket jártak, hazajöve, látták népük iszonyú nyomorát és tudományukat, tollukat a milliók ügyének szentelték. Lomonoszov, a Tudományos Akadémia megteremtője, Mendelev, a híres orosz vegyész, Szófia Kovalevszkaja, a kitűnő matematikus, számtantudós, aki Párizsban díjat kapott, de — mint nő — Oroszországban nem lehetett tanár és Svédországba kellett mennie tanítani — és még sok más kiváló elme nem tudott érvényesülni a cári önkény országában. Az orosz zene Glinka, Csajkovszkij és mások — világhíre emelkedtek, de legnagyobb hatást az orosz irodalom váltotta ki. Puskin, Gogolj, Lermontov,

Szecszenko, Tolsztojlj Leó, Turgenyév, Dosztojevszkij, Čsehöv, utóbb Gorkij — az irodalom óriásainak olyan csoportja ez, amivel egyetlen más ország sem rendelkezett. És ami újat hozott ez az irodalom, ami megrendítette az embereket — az a nép sorával való együttélés és az a küszködő töprengés volt, hogyan lehetne a nép helyzetén segíteni. Az írói **felelősség** tudatának hatalmas bizonyítékai ezek. Segíteni a népen, kivezető utat találni, — ki erőteljesebben, ki gyengébben fejezte ezt ki, egyik forradalmi irányban, másik téves úton haladva, de ez a probléma nyomta a jellegzetességnek azt a sajátos bélyegét az orosz irodalmi művekre, amely megkülönböztette minden más európai irodalomtól.

Így tehát **kettős örökség** várt arra az osztályra, amely hivatva volt a fejlődést előbbre vinni Oroszországban: tömegnyomor és tudatlanság egyrészt és mély, forradalmi gondolatokkal telített kultúra, másrészt. Ilyen robbantó erejű ellentétek csak ott fejlődhettek ki, ahol az ország valóban a népek hőrtöne volt.

A MUNKÁSOSSZTÁLY VEZETŐ SZEREPE

A mult század közepén, 1848-ban jelent meg Marx és Engels korszakot jelentő munkája, a „Kommunista Kiáltvány“, a világ első kommunista pártjának programja, amely feltárta az emberek előtt, hogy a kapitalista társadalomnak meg kell buknia és sírásója az új osztály, a proletariátus lesz. Feltárta azt is, hogy a munkásoosztálynak hogyan kell szervezkednie, s hogyan kell készülnie a hatalom átvételére. A század második felében már mindenfelé munkáspártok alakultak, sőt a munkásoosztály nemzetközileg is szervezkedett (az I., majd a II. Internacionáléban). De minthogy a kapitalizmus fejlődése aránylag még békés viszonyok közt folyt, a munkáspártok vezetői Marx és Engels halála után azt kezdték hirdetni, hogy a marxizmus idejét multa, elavult, forradalom nem lesz, hanem a kapitalizmus békésen fog belenőni a szocializmusba. A munkásoosztály pedig küzdjön csupán gazdasági érdekeiért, ne meg választójogáért, egyébként pedig a politika vezetése a burzsoáziát, a nagypolgárságot illeti.

Oroszországban ezidőben csak néhány sztrájk jelezte a tömegek elégtelenségét, a marxi tanításokat pedig csak kicsiny körök terjesztették. Voltak ugyan forradalmárok (a hetvenes évek národnyikjai), de ezek hamis úton haladtak, egyéni terrorral, merényletekkel remélték a cárizmust megdönteni, a munkásoosztályt pedig semmibe sem vették, mert nem hittek a kapitalizmus fejlődésében.

Ekkor történt, hogy a 90-es évek elején Pétervárra egy fiatal ember érkezett, családi nevén Vladimir Iljics Uljánov (Lenin), aki olyan szervezeteket alapított, amelyek amellett, hogy marxizmussal foglalkoztak, a legszorosabb kapcsolatban voltak a munkásmozgalommal. Lenin és tanítványai megtanították a munkásokat, hogyan kell harcolniok a gyári nyomorúságok ellen, rőpiratokat szerkesztettek, sztrájkmozgalmat vezettek. Lenin rámutatott, hogy mindez csak ideiglenes javításokat hozhat, a végleges megoldást, a munkásosztály helyzetének gyökeres megváltozását, csak a cári önkényuralom és a birtokos osztályok hatalmának megdöntése hozhatja. Ezt a harcot pedig a munkásosztálynak kell vezetnie, szövetségben a parasztsággal, mert a burzsoázia már reakciós osztály és jobban fél a forradalmi tömegektől, mint a cári zsarnökságtól. Ez volt a munkásosztály vezető szerepéről szóló tan, amely összekapcsolódott a parasztsággal való szövetség gondolatával.

De Lenin azt is tudta, hogy erre a nagy feladatra, a cári önkényuralom megdöntésére a munkásosztályt elő kell készíteni, a harchoz vezérkar kell, harcos párt. Így teremtette meg Lenin az újtípusú, zárt, fegyelmezett élesapat pártot, a forradalmi, harcos Bolsevik pártot. Ez három forradalmon is vezette Oroszország dolgozó tömegeit (1905., 1917. II., 1917. okt.). Míg nem a harmadikban, a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban győzött a munkásosztály és a vele szövetkezett parasztság és létrejött a proletariátus diktatúrája, szovjet köztársaság formájában.

A BOLSEVIK PÁRT LERAKJA A DOLGOZÓK ÁLLAMÁNAK ALAPJAIT.

A proletariátus diktatúrája.

A dolgozó tömegek győzelme után mindjárt hozzáfogtak a legégetőbb gazdasági és politikai kérdések megoldásához. A paraszt földet kapott, mégpedig úgy, hogy a cári-család tagjaitól, az egyháztól és a földbirtokosoktól kártalanítás nélkül vették el a földet, körülbelül százötvenmillió holdat. Ezt maguk a parasztok kívánságára nemzeti tulajdonnak nyilvánították — így nem kerülhetett újra — és használatra kiosztották a parasztok közt. Ugyanakkor semmisnek nyilvánították a parasztságnak évi ötszázmillió aranyrubel tartozását, amit földbérlet fejében a földbirtokosoknak kellett fizetnie. Így beteljesült a parasztságnak évszázados álma: végre földhöz jutott. A további rendeletek kimondották a föld kincseinek, bányáknak, erdőknek, vizeknek, úgyszintén a bankoknak, a nagyüzemek nagyrészenek és a kül-

kereskedelemnek állami kézbe vételét. Ezzel a gazdasági kulcs-
pozíciók a dolgozó nép tulajdonába kerültek, mert az állam-
hatalmat a dolgozók gyakorolták a szovjetekbe, tanácsokba
választott küldöttjeik útján. Lenin azt mondta: kell, hogy min-
den szakácsnő tudja az államot kormányozni. A szovjetekben
munkások és parasztok ültek, akik már osztályhelyzetüknél
fogva megéreztek, mi szolgál a dolgozók javára és mi az, ami
árt az érdeküknek. Ehhez nem kell különösebb körmönfonság,
tudomány, jobban értik azt, mint a földesurak és a gyárosok,
akik csupán a maguk érdekeit nézik.

Fölszabadultak az elnyomott népek: kimondották az ország
összes nemzeteinek egyenjogúságát és önrendelkezési jogát.
Ezennel az ukrán és grúz, az örmény és tatár, a kirgiz és kalmuk
és mind a többi apró és nagyobb nemzet éppúgy megválaszt-
totta a maga küldöttjeit a szovjetekbe, hozta és hajtotta végre
a törvényeket, mint az orosz. A saját emberei ültek a hivatalok-
ban és saját anyanyelvükön folytatták a törvénykezést, a köz-
igazgatást — végre hazájukra leltek a hazában. A népek baráti
összefogása lépett az üldözés, az eltírás és gyűlölet helyébe. Ez
nagy erőt adott a fiatal szovjet államnak, hiszen a népek csak
a szovjet hatalmtól várhatták boldogulásukat.

Felszabadultak a legnyomorultabb sorshoz tengődő dolgo-
zók: a nők is. Ezentúl törvény biztosította a nők teljes egyen-
jogúságát a férfikkal, mind gazdasági, mind politikai, társad-
almi és kulturális téren. A parasztnő, ha elérte a 18. életévét,
éppúgy kapott földet, mint a férfi. Ha gyárba, vagy hivatalba
lépett, ugyanolyan fizetést kapott, mint a hasonló munkát végző
férfi, minden pálya nyitva állt előtte, 18 éves korától ő is választó
állampolgár volt és 23 éves korában választható. Ott volt a szov-
jetekben, a kongresszuson törvényeket hozott, részt vett a végre-
hajtásukban, szabad, egyenlő jogú emberré lett, miként a dol-
gozó férfi. Törvény tiltotta a régi, sérelmes, a nőket megalázó
szokásokat: a mohamedán népeknél dívott többnejűséget, a
gyermekházasságokat, a nők adás-vételét, minden kényszer-
házasságot. A nő a családban is egyenjogú társ lett.

A kultúra alapjainak letétele.

De egyedül a törvény szavai mindezt nem biztosíthatták,
elmaradt népek hiába kapták volna a jogegyenlőséget és önren-
delkezési jogot, ha még írni-olvasni sem tudtak és helyről-helyre
vándorolva terelték nyájaikat, még a földműveléshez sem érte-
tek. És a nőknek sem adott volna semmit egyedül a törvény

betűje, ha otthon elzártan tartják. Ezért életbevágóan fontos volt és az egész további fejlődés lehetőségét meghatározó: a **kultúra** terjesztése, a felvilágosítás, tanítás és nevelés munkája.

1918 januárjában törvény mondta ki, hogy az egyházat elválasztják az államtól és az iskolákat az egyháztól. Az iskolák államosítása döntő lépés volt a kultúra terjesztésében. Iskolák hálózatát kezdték építeni. Az óriási ország minden részén, minden nemzet saját anyanyelvén tanított ezentúl, amely népeknek pedig még abc-jük sem volt, azoknak a latin abc-ét adták. Mindez nagy nehézségekbe ütközött, mert honnan vegyék a tanítókat ott, ahol eddig még iskolák sem voltak? Mégis fontosak voltak e törvények, mert irányt jelöltek a további munkához. És a régi vallásüldözések helyébe a **lelkiismereti szabadság lépett.**

A cári Oroszországban a paroszláv vallás volt az államvallása, az egyház feje maga a cár volt, az egyház pedig óriási földbirtokok és tőkék felett rendelkezett. A püspökök és papok az államtól kaptak fizetést, ők vezették az összes anyakönyveket; iskolába, munkába senkit sem vettek fel egyházi tanúsítvány nélkül. A cári büntetőtörvénykönyv 253. szakasza minden eretnekeket összes jogaiktól való megfosztásra és száműzésre ítélte. Ártatlan emberek százezreit kényszerítették, hogy csupán vallási meggyőződésükért elhagyják otthonukat és Szibéria őserdőiben vagy külföldön keressenek menedéket. Ugyanily kíméletlenül bánt a cári kormány a haladó, szabadgondolkodású tudósokkal. Timirjazevvel és másokkal, akiknek könyveit betiltották és üldözték őket, Lenin még a század elején kijelentette, a párt követeli, hogy mindenkinek joga legyen bármely vallást teljesen szabadon gyakorolni. Az európai országok közül csak Oroszországban, még Törökországban maradtak fenn azok a szégyenletes törvények, melyek a más hitet vallók ellen irányulnak. Ezek a törvények vagy egyenesen megtiltanak bizonyos vallást, vagy tiltják annak terjesztését, vagy megfosztják bizonyos vallás követőit egyes jogaiktól. Mindezek a törvények — a legigazságtalanabb, legerőszakosabb, legszégyenletesebb törvények. A bolsevik párt kezdettől fogva harcolt a lelkiismereti szabadságért. Lenin 1905-ben, a forradalom idején, követelte az egyház elválasztását az államtól. „Az államnak nem szabad beavatkoznia a vallás dolgaiba, a vallásfelekezeteknek nem szabad kapcsolatban állniuk az államhatalommal. Mindenkinek legyen meg a joga, hogy teljesen szabadon gyakoroljon bármilyen vallást...”

A bolsevik pártnak e régi követelése vált valóra a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után, amikor 1918 januárjában a szovjet kormánynak erre vonatkozó rendelete megjelent. A népek egykori börtöne helyén szabad lett minden nép és minden egyes ember lelkiismerete.

De az elmaradi népek csak úgy kerülhettek egy sorba a többivel, ha azok minden erejükkel, anyagi segítséggel és útmutatással támogatják őket. A még vándor népeket letelepíteni, a föld megművelésére oktatni, ipartelepeket létesíteni, stb., — mindez azt jelentette, hogy a szovjetek országának költségvetéséből aránylag nagyobb összeget kellett juttatni az elmaradt vidékeknek — most már szabad, önálló szovjetközlársaságoknak, vagy autonóm területeknek —, mint a fejlettebb Oroszországnak. Az elmaradt területekre szakembereket küldtek ki, olyanokat, akik felvilágosító munkát végeztek mindaddig, míg ezek a népek ki nem termelték kádereiket.

Hogy a szovjet kormány és a Bolsevik Párt figyelme mennyire kiterjedt az asszonyok felemelkedésére, mutatja egy 1918-i rendelet, amely az anya- és csecsemővédelmet az állam elsőrangú feladataként jelöli meg és mutatja a Pártnak külön megszervezett **női osztály**a, amely tekintettel arra, hogy a nők még járattalanok és bátortalanok a maguk új szabadságában, csakis a nőkkel foglalkozott, meghallgatta panaszaikat, tanácsokkal szolgált, munkába vagy tanintézetekbe segítette őket és lassan bevezette a társadalmi közösségi életbe. Ez különösen a Kelet népeinél volt fontos, ahol a nők még elzárkózott életet éltek és csakis nőkkel állhattak szóba.

A külföld katonai beavatkozása és a polgárháború.

Hatalmas volt az a munka, amely az óriási ország minden részében megindult, de az ellenség sem nyugodott. 14 imperialista állam támadta meg a dolgozók szabad országát és négy éven át folyt a harc a külső ellenség és a belső ellenforradalmi erők ellen, amelyet a régi földbirtokosok, tőkésék, egykori cári tisztek, rendőrök és a kulákok szítottak. Mégis győzött a szovjet hatalom a túlerővel szemben is, mert a szovjetemberek tudták, hogy miért harcolnak; a parasztok a földért, amelyet kaptak, az egykor eltiport nemzetek a szabadságért, a munkások a maguk országáért, amelyet ők vezetnek, és a nők — mert ők is hősieen segítettek — új, emberi jogaikért küzdöttek. A polgárháború tüzeiben született a dicső Vörös Hadsereg is (1918 február 23.), amelyet nagyszerű vezérei — Sztálin, Vorosilov,

Frunze és mások — győzelemre vezettek. A polgárháború ideje — 1918—21. végéig — volt a szovjetnép hőskora; emlékei még ma is megtermékenyítik a szovjet írókat és művészeket. A nép hősieken viselte a kemény harcokat, az éhséget és pusztulást, a Párt pedig még e súlyos években is tovább folytatta az építkezést; így pl. ekkor dolgozták ki az első gazdasági tervét, a **villamosítás** hatalmas tervét. Külföldi érdeklődők a tervet ábrándnak tekintették. Amikor Lenin rámutatott a pusztai területekre és elsorolta, mi fog ottan épülni, csak mosolyogtak. De Leninnek lélt igaza. Évek múltán hatalmas vízművek szolgáltatták az energiát, öntözőcsatornák varázsolták termékennyé a félsivatagokat, lecsapolt mocsarak helyén virágzó kertek létesültek, sőt még több, sokkal több jött létre, mint amennyi Lenin első gazdasági tervében, az „ábrándnak“ minősített villamosítási tervben volt.

A békés építkezés ideje

A polgárháború után kezdődött meg valóban az építés nagy munkája. Hol kezdjük? Ez volt a nagy kérdés, mert egy amúgy is elmaradt óriási országot kellett romjaiból újjáépíteni. Lenin az ő ú. n. Új Gazdasági Politikájával előbb a mezőgazdaságot ébresztette új életre. A paraszt némi természetbeni adó lerovása után szabadon rendelkezett minden termékével, eladhatta a piacon, ami arra serkentette, hogy többet termeljen. Így a város is kenyérhez jutott és a gyárak nyersanyagot kaptak. Hogy pedig ez ne növecsse nagyra a spekulációt, hanem a szocializmus irányába vezesse a fejlődést, fogyasztási **szövetkezeteket** alapítottak, amelyek olcsóbb áron nyújtották ugyanazokat a termékeket. A spekulánsok ebbe nem nyugodtak bele. Mindennel próbálkoztak, infláció a Szovjetunióban is volt, amikor a munkások és alkalmazottak kis zsákokban vitték haza a fizetésüket bankóit, a milliókat, de a szovjet kormány megteremtette az értékálló pénzt (a jó forint bevezetésével mi is az ő példájukat követtük) és ezt a veszélyt is leküzdöttük.

Lenin meghalt, de a leninizmus él.

Sajnos, 1924-ben a Szovjetunió népeit és az egész világ dolgozóit óriási csapás érte: január 21-én meghalt a forradalom lángelméje, a szeretett népvezér, a Bolsevik Párt és a Szovjetunió megteremtője, Lenin. Temetése órájában öt percere megállott minden forgalom az országban, de a nép fájdalmát új

akaráttá edzette a biztató jelszó: „Lenin meghalt, de él a **leninizmus**“. A gyászoló tömegeket áthatotta a tudat, hogy Lenin műve él és élni fog. És a Szovjetunió II. kongresszusán a nagy Sztálin a Párt nevében esküt tett, hogy Lenin minden tervét, eszméjét, egész politikai végrendeletét teljesíti, végrehajtja. Hogy milyen híven teljesítette ezt a hatalmas feladatot, azt a további évek eredményei bizonyították.

A mezőgazdaság talpraállítása után az **ipart** kellett kifejleszteni. 1925-ben megindult az iparosítás nagy munkája, még pedig elsősorban a nehézipar fejlesztése. Mert igaz ugyan, hogy az emberek a polgárháború éveiben lerongyolódtak és kellett volna textiláru és cipő, stb., de hiányoztak a gépek, amelyek mindezt előállítják, mindent külföldről kellett volna behozatni, a kapitalista külföld pedig, amely a Szovjetuniót bojkottálta, olyan feltételeket szabott, amelyek az országot gyarmati sörbe taszították volna. (Gondoljunk pl. a mai Marshall-tervre.) Ezért a Párt a nehéziparra helyezte a fősúlyt és a szükséges anyagi eszközöket a **saját** forrásaiból merítette, állami üzemek hozamából és a lakosságjegyezte kölcsönökből. Ez a politika helyesnek bizonyult, az ország termelése rövidesen elérte a háborúelőtti színvonalat és az előállított gépekkel felszerelhetők a könnyűipar és később a mezőgazdaságot is. A szovjetember életszínvonala jelentősen emelkedett.

De a további fejlődés egy nagy akadályba ütközött: a parasztság elaprózott gazdaságainak rendszerébe. Mert igaz ugyan, hogy a dolgozó paraszt életszínvonala a forradalomtól kapott földekkel általában emelkedett, de egyre inkább veszélybe került a megélhetése. A kizsákmányoló földbirtokos helyét a kulák foglalta el, aki saját gazdaságát egyre inkább növelte, a dolgozó parasztság rovására. Ezenfelül a termelés a kisparaszti-gazdaságokban nem volt kifizetődő, a kisparcellák viszont megakadályozták a mezőgazdaság gépesítését. Két út kínálkozott a nehézség megoldására: vagy visszaállítják a magángazdasági nagybirtokokat, amelyek piacra termelnek, vagy — mezőgazdasági szövetkezeteket létesítenek, amelyek szintén nagyüzemek, gépesíthetők és mégsem kapitalista, hanem szocialista jellegűek. A Bolsevik Párt, amely a szocializmus felépítését tűzte ki célul, természetesen ezt az utóbbi utat választotta.

A nagy fordulat éve.

1929 volt a nagy fordulat éve, amely a Szovjetunió egész gazdasági és politikai életében a legnagyobb forradalmi lépést jelentette a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta. Addig —

amint mondták — a Szovjetunió gazdasága két egyenlőten lábón állt: ipara szocialista volt, mezőgazdaságát pedig kis magángazdaságok módjára üzték. Az első ötéves terv, amely 1928-ban kezdődött, nagy célokat tűzött maga elé: **az elmaradt agrárország fejlett ipari állammá fejlesztése és a szocializmus felépítése falun.** Ha az első feladat óriási, a második még hatalmasabb volt, mert ezt csak a milliók önkéntes hozzájárulásával lehetett megoldani. A parasztságot fel kellett világosítani arról, hogy jövőjét csupán a szövetkezeti munka biztosítja, ezt pedig csak élő példával, tapasztalati eredményekkel lehetett. A Szovjetunióban már voltak úgynevezett szovhozok, állami mezőgazdasági nagyüzemek, afféle mintagazdaságok, amelyeket parasztok küldöttségei kerestek fel, hogy saját szemükkel győződjenek meg arról, mennyivel gyorsabban szánt a traktor, arat és csépel a kombájn, amikor végig gördül a mesgyék által el nem választott földeken, mennyivel könnyebb, észszerűbb a munkabeosztás és magasabb az elért eredmény, mint az ő kis gazdaságukban. A küldöttség tagjai mindezt látták és otthon, falujukban beszámoltak róla. A városok öntudatos munkásai pedig kijártak a falvakba és segítettek meggyőzni a dolgozó parasztokat. Az eredmény: a nagy fordulat évének és a rákövetkező esztendőnek tömeges kolhoz-mozgalma volt. Egyszerre egész falvak, sőt járások dolgozó parasztjai egyesültek önkéntes termelőszövetkezetekbe, ú. n. kolhozokba, ahol a legfőbb termelőeszközök, a föld, lovak, nagyobb gépek, a tehének nagyrésze közös tulajdonná lett, de minden parasztnak továbbá is személyi tulajdonában maradt a családi háza, egy-két tehene, sertés, baromfi, annyi, amennyit a család maga tud gondozni, anélkül, hogy állandó bér munkást kelljen fogadnia és személyi használatban maradt még fél vagy háromnegyed holdnyi, kis veteményeskert. Mind ennek termékével a kolhozparaszt ezentúl is szabadon rendelkezett.

A kolhoz-mozgalom sikerével a Szovjetunió népgazdasága két egyenlő lábra állt: az ipara és a mezőgazdasága szocialista jellegűvé lett.

De ez a hatalmas gazdasági változás nagy társadalmi átalakulást is vont maga után: fel kellett számolni az ország utolsó kapitalista osztályát; a kulákságot. Földbirtokosok már régen nem voltak többé, a tőkések is elapadtak, de a kizsákmányolásból gazdagodó zsirosparaszság még megmaradt. Nyereségvágyát az ország törvényei eddig csak korlátozták: jóval nagyobb adót fizetett stb., no meg választójoga sem volt. Ami-

kor azonban megkezdődött a dolgozó parasztság ellentámadása, a kulák elrejtette, elfeketézte gabonáját és ádázul lépett fel a kolhoz-mozgalommal szemben — agitált a parasztok között, hogy öljk le állataikat, mielőtt kolhozba lépnek —, felgyújtotta a gabonaraktárakat, gyűjtogatásra bujtatott, gyilkos, mérényleteket követett el. Mert a kulák jól tudta, ha minden szegényparaszt és földmunkás kolhozba lép, nem lesz, aki béresként vagy napszámban az ő földjét művelje, már pedig ő gazdagodni csak a mások munkájával tud. Mindez odavezetett, hogy a Szovjetunióban áttértek a kulákság felszámolásának politikájára. Ez természetesen nem azt jelentette, hogy személyükben bántalmazták, vagy pláne falhoz állították volna őket, a kulákságot csak mint osztályt számolták fel, t. i. elvették a birtokukat, felszereléssel együtt és ezt a kolhozoknak adták, a kulákok pedig mehettek a városba a gyárakba dolgozni.

A kulákság felszámolásával eltűnt a Szovjetunió utolsó kizsákmányoló osztálya, megszűnt az ember ember által való kizsákmányolása: ezentúl az országban csak dolgozók éltek: munkások és dolgozó parasztok, no meg az értelmiség rétege, mely hovatovább teljesen összeforrt a munkások és dolgozó parasztok osztályával, amelyből túlnyomórészt származott. A Szovjetunió most már nemcsak gazdaságilag, hanem társadalmában is szocialista országgá lett.

A SZOVJETUNIÓ A SZOCIALIZMUS ORSZÁGA.

Az első öt éves terv 4 év és három hónap alatt valósult meg, a Szovjetunió termelése eddig ismeretlen iramban fejlődött, ami annál nagyobb eredmény, mert a kapitalista országokat éppen a nagy fordulat évében olyan hatalmas méretű és mély gazdasági világválság rázkodtatta meg, amilyenén addig még sohasem mentek át. Amíg Amerikában, Angliában és a többi kapitalista országokban a termelés 90—80—70, sőt 65%-ra csökkent és a munkanélküliek táborá elérte a 24 milliót, addig a Szovjetunió és egyedül a **Szovjetunió, nem ismert válságot**, sőt termelése a válság éveiben kétszeresére emelkedett, a munkanélküliséget pedig felszámolta, ami egymagában is bizonyította a szocialista termelés fölényét a kapitalista rendszer felett.

De a nagy Sztálin jól tudta, hogy ennyivel nem szabad megelégedni; az iram, a fejlődés gyorsasága még nem maga az eredmény. Az ország gazdaságilag 100 esztendővel maradt el a Nyugat vezető kapitalista államai mögött és ezt az óriási elmaradottságot 15, legkésőbb 20 év alatt kell behozni — „ki kit”? — ez

volt a döntő kérdés. Ha a szocializmus országa múlja felül a termelésben az imperialista államokat, nincs erő, amely megdönthetné, de amíg elmarad ezek mögött, nem biztos a létében. Ezért szigorú takarékoságot tartva szem előtt, még magasabb feladatokat tűzött ki a Párt. Az egész népgazdaság technikai újjáalkotását, vagyis mindenütt, ahol kell gépeinek új, modern gépekkel való felcserélését, és ott, ahol még nincsenek gépek, a legjobbaknak felszerelését. Ilyen feladatot csak szocialista ország tűzhet maga elé, mert ahol az üzemek magánkézben vannak és magánhaszonra dolgoznak, ez a drága újjáépítés nem fizetődik ki. A második öt éves terv feladata volt az is, hogy a kapitalizmus végső maradványait is felszámolják, még az emberi tudatban is. A gazdaság hamarabb tud átalakulni, mint maga az ember. A paraszt, aki kölhozban: a munkás, aki a szocialista gyárban dolgozik, még sokáig úgy érez és gondolkodik, mint a régi világ embere, nem a közérdekben látja a maga érdekét is, hanem a maga külön kis egyéni hasznát keresi. „Tied az ország, magadnak építéd“, ezt a szocialista igazságot a Szovjetunióban sem tanulták meg máról-holnapra, csak a szocialista közösségi munka folyamán és a tervszerű szocialista nevelés útján rögződött bele az emberek tudatába. Ezért a második öt éves tervben az eddiginél is nagyobb gondot fordítottak a nevelés, a szovjet kultúra fejlesztésének és a milliók közt való terjesztésének ügyére. Úgyis nevezik ezt az időszakot: **kultúrforradalom korszaka**.

Mit jelent ez a szó: kultúrforradalom. Minden forradalom lényege, hogy a hatalom egyik osztály kezéből egy másik, haladóbb osztály kezébe megy át. A kultúrforradalom azt jelentette, hogy a kultúra a régi birtokososztályok monopóliumából, kiváltságából a nép százmillióinak tulajdonába ment át. De ez nemcsak mennyiségi változást jelentett, hanem minőségit is. Vagyis: nemcsak azt jelentette, hogy a kultúra most a széles dolgozó tömegek közkincse lett, — ez a kultúra más, új kultúra volt, **formájában nemzeti, tartalmában szocialista**. A Szovjetunió minden egyes nemzete (pedig csak a nagyobb nemzelek száma több mint 60) a saját nyelvén, a saját stílusában, a maga sajátosságai szerint fejleszti ki kultúráját, ahogy minden nemzet zenéje, népviselete, szokása is más, kultúrájuk tartalma azonban ugyanaz a szocialista-kommunista kultúra.

De kellett is a kultúra, mert a most kitűzött feladatokat magasabb kultúra nélkül elérni már nem lehetett.

A technikai rekonstrukció befejeztével, amelynek ideje alatt az volt a jelszó: „Minden a technikától függ“ új hiány mutatkozott; a káderek, szakképzett emberek hiánya. Pedig szakkép-

zett ember nélkül, aki a gépeket kezelni tudja, a legjobb gép is csak annyi hasznót hajt, mint az ócskavas, holt anyag. Ezért a Párt új jelszót adott a tömegeknek: „Most pedig minden a káderektől függ“ és Sztálin generalisszimusz rámutatott arra, hogy most már nincs szükségünk egyébre, mint becsületesen dolgozni, nemcsak a termelés, de a tanulás terén is, — nevelni, fejleszteni a szovjetembereket, mert az összes tőkék közül legértékesebb tőkék maguk az emberek, a káderek.

Mit tudott elérni a Szovjetunió a kultúrforradalom eredményeként? Foglaljuk össze a harmincas évek végének **kulturális eredményeit**.

Az analfabétaság végleg megszűnt, a kötelező, ingyenes elemi oktatás minden nemzetiségnek a saját anyanyelvén, meghozta a maga gyümölcseit, az iskolák széles hálózata fogja át az egész országot. Míg 1914-ben alig 8 millió gyermek járt iskolába, addig 1939 őszén már 32 milliónál több volt a tanulók száma, a tanítóké pedig (ugyancsak az elemi- és középiskolákban) 231.007-ről 1.117.058-ra emelkedett, vagyis 480%-kal. De ez csak általános eredmény. Az egyes nemzeti köztársaságokban még sokkal többet értek el, hiszen ezekben sokhelyütt egyáltalán nem volt iskola a forradalom előtt. Az Üzbég Köztársaságban pl. hatezerhatszáz-tízszerezésnél nagyobb volt a tanulók számának az emelkedése ugyanezen idő alatt (17.299-ről 210.878-ra) és a sarkvidéki népeknél még nagyobb.

Nemcsak az általános műveltséget adó elemi- és középiskolák hálózatát építették ki, hanem a legkülönbözőbb szakiskolákat és főiskolákat is. Így pl. a cári uralom alatt mindössze 91 főiskolája volt Oroszországnak, 124.000 diákkal, ez is javarészt csak az orosz területen. A Szovjetunióban pedig a II. világháború előtt 783 főiskola volt, 603.000 diákkal, több mint Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Németországban és Japánban együttvéve. És a főiskolákban a diákságnak ma már 40%-a nő, az orvosoknak 60%-a, a pedagógusoknak is többsége nő, egy negyedmillió a női mérnök és technikus, stb.

Lehetetlen felsorolni a legkülönbözőbb tanfolyamokat, amelyek a falvakban, városokban működnek és mind-mind azt a célt szolgálja, hogy a nép kulturális színvonalát és a káderek szakképzettségét emelje. A kolhozokban az **agrominimumot** nyújtják, v. i. azt a legkevesebbet a mezőgazdasági ismeretekből, amit minden paraszt férfinak és nőnek okvetlenül tudnia kell. Amellett vannak tanfolyamok külön baromfitenyésztők, külön a fejőasszonyok, külön a traktoristák, stb. számára. A városokban pedig a még nem képzett munkások a **techninimum** tanfolyamát végzik, ahol a technikai ismeretekből kapják azt a legkeve-

sebbet, amelyet minden munkásnak tudnia kell. És jellemző, hogy a legjobb munkások, azok soraiból kerülnek ki, akik a technimum tanfolyamát elvégezték és így alapot kaptak a további munkához. A tanfolyamok egész sora gondoskodik arról, hogy a Párt funkcionáriusai, a pedagógusok, stb. szakképzettségét és politikai színvonalát emelje, mert ahogy a pártembernek mind mélyebben kell belehatolnia a marxizmus-leninizmus tudományába, hogy ennek fényében megértse a legújabb eseményeket is, úgy a fizika vagy vegytan tanárának tudnia kell minden új találmányról, felfedezésről, a történelem vagy irodalom tanárának minden új elméletéről vagy nagyjelentőségű könyvről, az orvosnak minden új módszerről, stb., hogy korunk tudományának színvonalán maradjon. A Szovjetunióban azt az embert becsülik, aki nemcsak jó munkás, hanem önmagát is állandóan továbbfejleszti, azért járja ott a bolsevik közmondás: „bolsevikok sohasem öregszenek meg”. Mert valóban, ameddig valaki továbbfejlődik, addig nem hanyatlík, már pedig az öreg-ség ott kezdődik, ahol megáll a fejlődés és kezdődik a hanyatlás.

A népkultúra terjedését és színvonalának emelését szolgálják a klubok, könyvtárak, színházak, mozik, múzeumok, rádió is, amelyek a szovjet uralom óta hallatlan fejlődést mutatnak. Nincs az az eldugott falvacska és nincs az a városi üzem, amelynek ne lenne klubja, vagy legalább egy-két terme, ahol könyvtár és olvasóhelyiség áll a látogatók rendelkezésére; rádió, paraszt-vagy munkás-énekkar, a legtöbb helyen mozi, sőt műkedvelő-színház nyújt kulturális szórakozást a dolgozó tömegeknek, hogy ne korezmázással és kártya mellett töltsék hiábavalóan, sőt károsan a munkautáni szabadidejüket.

A kulturális intézmények, a különféle sportkörök hatalmas hálózata, amely az évek folyamán kiépült, érlelte meg a harmincas években azt a hatalmas forulatot, amelyet találóan kultúrforradalomnak neveznek.

De a harmincas évek még egy másik nagyjelentőségű mozgalomról is nevezetése, ez a **Sztachanov-mozgalom**. 1934-ben egy donvidéki bányász, Sztachanov, olyan módszert talált fel, amellyel ugyanannyi munkával, v. i. ugyanannyi idő alatt és anélkül, hogy jobban megerőltetné magát, jóval nagyobb munkateljesítményt tudott elérni, mint azelőtt. Példáját rövidesen mások is követték és nemcsak a bányászatban, hanem a termelés legkülönbözőbb ágában is, úgy hogy a régi munkateljesítmény meggyorsítására irányuló törekvésből országos, hatalmas mozgalom lett, amely az élmunkásoknak, új és magasabb minőségű kádereknek egész sorát szolgáltatva számos kiváló munkásnőt is. Így a textiliparban is a Sztachanov-mozgalom úttörője. **Vino-**

gradovna Jevdokija takácsmester lett, aki iskoláinak kitűnő elvégzése után tizenhat szövőgép kiszolgálásával kezdte a munkáját és az eredményt javítva, a szálakat új módon, gyorsabban fűzve össze és gépeit észszerűbben helyezve el, mindig túlteljesítve a normát, selet nélkül dolgozott. Pár év múlva már másfélszeresen felülmúlta az amerikai rekordot (144 szövőgép kiszolgálásával) végül pedig már egyidejűleg 284 szövőgépet szolgált ki. A Szovjetunió kormánya a Lenin-renddel tüntette ki, amidőn pedig a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsát választották, a kiváló élmunkásnőből is képviselő lett.

Az új kolhozfalu szintén kitermelte a maga hősnőit. **Demesenkő Mária**, aki szegény parasztcsalád gyermeke volt, mezőgazdasági-műszaki tanfolyamot végzett, aztán mint rohammunkás a cukorrépatermelés terén mind nagyobb eredményt ért el. 1934-ben már 469 métermázsát termelt hektáronként. Ekkor küldöttként Moszkvába küldték a rohammunkás kolhozparasztok első kongresszusára, itt tudta meg, hogy munkájával országos rekordot ért el. Ekkor a kongresszuson arra kötelezte magát, hogy a következő évben csoportjával együtt legalább 500 métermázsát fog termelni hektáronként. Mindenféle nehézség (tavaszi fagy, szárazság, kártékony rovarok) ellenére és győzött erős akarata, tudása és találékonysága és 1935 szeptemberében boldogan jelentette Sztálinnak, hogy szavát betartotta és csoportja hektáronként 523,7 métermázsas cukorrépát gyűjtött be.

Nyomába a tanítványok egész sora lépett, mert mint igazi szovjetember, nem magának tartotta meg tapasztalatait, hanem széles körben terjesztette azokat. Az ötszázásokat felváltották a nyolcszázások, majd az ezresek. Így a kirgiz **Texigbajova** évről-évre 1100—1200 métermázsas cukorrépát gyűjtött be. És ilyen nők százával, ezrével vannak, ki a gyapot, ki a burgonyatermelés terén stb., stb. ér el kitűnő eredményeket. **Angelina Pása** szintén traktorista iskolát végzett, megszervezte az első női traktorista brigádot a Szovjetunióban, majd mind jobban és jobban dolgozva, az ukrán köztársaság traktorvezetői versenyén kivívta magának az első helyet és végül 1938-ban, brigádjával traktoronként már 1302 hektár munkateljesítményt ért el. Később mások ezt a rekordot is felülmúlták. **Barkova** parasztlasszony például elérte azt, hogy egy-egy tehén, melyet ő gondozott, évenként 16,262 liter tejlet adott.

De téved az, aki azt hiszi, hogy a Sztachanov-mozgalomnak csak ennyi a jelentősége: nagy munkateljesítmények elérése. Hogy mi a világraszóló politikai fontossága, erre Sztálin generalisszimusz mutatott rá 1935-ben a sztachanovisták első országos értekezletén. Amikor megköszönte a sztachanovisták hatalmas

munkaeredményeit, ezt mondotta: „Önök megmutatták nekünk az utat, amely a szocializmusból a kommunizmus felé vezet”.

Hogyan kell ezt értenünk? A szocializmusban az az elv uralkodik, hogy mindenki dolgozik képessége szerint és kap a munkája szerint vagyis, aki jobban dolgozik, nagyobb bért kap, aki gyengébb eredményt ér el, kevesebbet. De az emberek ereje, képessége nem egyforma, pedig szükségletük talán egyforma lenne. Nos, a kommunizmusban uralkodó elv, mindenki dolgozik képessége szerint és kap a szükséglete szerint. Lehet-e azonban ezzel **kezdeni**? Nem, még pedig két okból. Először, mert nincs ehhez még elég termékünk, még nem elég gazdag az ország ahhoz, hogy minden szükségletet kielégítsen. Másodsor pedig az emberek sem érettek még ehhez, sokan elhanyagolnák a munkát, ha úgyis megkapják, ami nekik kell és sok fölösleges, sőt káros igényük is volna. Előbb meg kell szokniuk az új, a szocialista viszonyt, amikor a munka — ahogy Sztálin generalisszimusz mondotta — becsület dolga, dicsőség dolga, érdem és hősiesség dolga, amikor a munka adja meg az ember élettartalmát. Erre az emberek nem nevelődnek ki máról-holnapra. Nos, mennyiben mutatták meg a sztachanovisták ebben is az utat a kommunizmushoz? Amennyiben áttörve a régi normákat, sokszorosan többet termelnek, megmutatják, hogyan halmozódik fel az a gazdagság mindenféle termékben, amelyből a dolgozók minden szükséglete kielégíthető. És ők a példái annak, hogy a szovjet embernél a munka valóban becsület, dicsőség és hősiesség dolga. Ők a munka hősei.

A sztachanovisták még abban is mutatják a kommunizmus felé az utat, hogy az a bányász, textilmunkás, répát termelő, vagy tehenet gondozó asszony, aki **új módszereket talál föl** és a használt gépeken célszerű javításokat eszközöl, ez a dolgozó már nem egyszerű testi munkás, hanem **szellemi munkás is**, már pedig a kommunizmusban nem lesz többé ellentét a testi és szellemi munka közt.

A SZTÁLINI ALKOTMÁNY.

Azok az óriási változások, amelyek a Szovjetunió gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyaiban végbementek, szükségessé tették alkotmányának némi megváltoztatását is. Hiszen az eddigi alkotmány abból az időből származott (1922—24), amikor az Új Gazdasági Politika dívott, amikor tehát még voltak kizsákmányolók és kizsákmányoltak és a mezőgazdaság túlnyomórészt egyéni gazdaságok milliányi kis egységeiből állott. Azóta a Szovjetunió gazdasági és társadalmi rendszere is lényegesen megváltozott, tehát olyan alkotmányt kellett megállapítani, amely

ezeket az új viszonyokat erősíti meg és törvényben is biztosítja. Ez volt az 1936-ban hosszas nyilvános tárgyalások után (sajtóban és gyűléseken) létrejött Sztálini Alkotmány.

Ez kimondja, hogy a Szovjetunió a munkások és parasztok **szocialista állama**, megállapítja, mint jelent az, taglalja az államszerkezet felépítését, a hatalmi szervek funkcióit stb. Igen érdekes és rendkívül fontos az állampolgárok jogaira és kötelességeire vonatkozó rész, amely nemcsak azt mutatja, hogy a Szovjetunió a legdemokratikusabb ország a világon — hanem amit egyetlen kapitalista állam alkotmánya sem mutat fel —, az állampolgárok minden egyes jogánál felsorolja a biztosítékokat is, amelyeknek köszönhető, hogy az illető jog nemcsak papíron van meg, hanem tényleges valóság. Így pl. **a munkához való jogot szavakkban** kihirdethetné minden kapitalista állam is: de hiába a jog a munkához, ha nincsen munka, és ha jön egy nagy válság, még több ninestelen ember kerül az utcára. A Szovjetunióban azonban nincsen munkanélküliség, és rem is lehet, mert **tervezgazdaság** van és vidéken a kolhozok megszüntetik a falu nyomorát. A sztálini alkotmány biztosítja **az üdüléshez való jogot**. A kapitalista államok munkásai néha túlsókat is pihennek, amikor — nincsen munkájuk —, de nem ilyen üdülést kíván a munkás. A Szovjetunióban háború előtt a leghosszabb munkaidő 8 óra volt, a legtöbb üzemben 7, sőt a nehéz, vagy az egészségre veszélyes munkájú üzemekben 6, esetleg még rövidebb ideig tartott a munka. Ezután még eleget lehetett pihenni. A pihenésről és az üdülés módjairól gondoskodnak. Minden üzemben, minden hivatalban, tanintézetben, kolhozban van klubhelyiség könyvtárral, olvasóteremmel, rádióval, ahol az üdülnivágyó dolgozók szórakozhatnak, művelődhetnek; minden munkásnak, alkalmazottnak kijár az évenkénti fizetett szabadság (legrövidebb 2 hét) és az üdülőházak és szanatóriumok óriási hálózata áll a dolgozók rendelkezésére. Részben — különösen jutalomként — ingyen való beutalás alapján, részben igen mérsékelt fizetségért. Ingyenes orvosi kezelés, különböző sport-szervezetek, tömérdek színház, mozi, szervezett tömegkirándulások, stb., stb. A Szovjetunió dolgozói bőségesen üdülhetnek, szórakozhatnak, s mindez alig kerül pénzükhöz.

De a nagyobb különbség, ami a nyugati demokráciák „áldását“ élvező dolgozó és a szocialista ország dolgozója között fennáll: **a műveltséghez való jog**. Ha a polgári demokráciák törvényei betűkben nem is tiltják el a szegény embert attól, hogy művelődhessék és képezhesse magát, — a valóságban hány szegényember fia, lánya végezheti el akárcsak a középiskolát is, főiskolai tanulmányokról nem is szólva? Hiszen miként győzné

pénzzel a szegény munkás, vagy parasztember, hogy tehetséges gyermekét addig is támogassa, míg tanulmányait elvégezheti? A művelődéshez való jog csak akkor válik csalfa délibábból reális valósággá, ha az alsóbbfokú oktatás ingyenes, kötelező és anyanyelven folyó, miként a Szovjetunióban, ha a főiskolákon megfelelő összegű ösztöndíjak segítik a tanulnivaló és tudó ifjakat és lányokat, ha a tanulatlan munkásifjúságot maga az állam képezi ki, minősített szakmunkásokká; ha olvasó a könyv, az újság és a dolgozók számára ingyen is hozzáférhető, a könyvtárakban és olvasótermekben, stb., stb. De a burzsoázia országai-ban már az iskola is különbséget tesz az úriosztály csemetéi és a szegény dolgozók gyermekei között (gimnázium, — polgári iskola — puszta; elemi). És ha néha egy-egy szegény ember, gyermekét kivételesen továbbsegítik, ezt **maguknak** neveltetik papnak, vagy tanítónak, mert a saját osztályukból nem telik már elég tehetség, az az úrrá nevelt szegény gyermek pedig elszakad a saját osztályától és a nagyurak érdekét kell, hogy szolgálja.

A Sztálini Alkotmány a politikai jogok tekintetében is, a világ legdemokratikusabb alkotmánya. Ebben már nem tesznek különbséget az állampolgárok közt származás, vagyoni állapot, sőt korábbi tevékenység szempontjából sem, — minden 18 éves állampolgár választó és minden 23 éves választható még a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsába is, kivételt csupán az elmebeteg és azok alkotnak, akiket valami bűncselekményért a törvény erejével fosztottak meg ideiglenesen politikai jogaik gyakorlásától. A választójog általános, egyenlő, közvetlen és titkos; — a munkásosztály évtizedes törekvése, álma beteljesült. Miért adták mag a választójogot az egykori kizsákmányolóknak és volt ellenforradalmároknak is? Mert évek óta mint dolgozók éltek és nem sértették meg az állam törvényeit — átnevelőd-hettek.

A SZOVJET NŐK RÉSZVÉTELE AZ ORSZÁG POLITIKAI, GAZDASÁGI, KULTURÁLIS FELÉPÍTÉSÉBEN ÉS VEZETÉSÉBEN.

A dolgozók és köztük a nők, szinte százszázalékosan éltek és élnek is állampolgári jogokkal. De a nők nemcsak választanak, őket is választják. Ma már 277 nő ül a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsában és egy félmillió a különböző szovjetekben; a tömegek megbízna a nők helyes ítélő- és vezetőkétségében. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának alelnöke nő. Több szovjet köztársaságban női miniszterek működnek. A szakszervezetekben 10 millió nő tag van, köztük 650.000 vezető tisztségben és

beválnak a nők, mint kolhoz elnökök és alelnökök (15.000) mint állattenyésztő telepek vezetői (40.000), mint brigádvezetők (42.500), stb. is. A háború előtt a gépiparban dolgozók egyharmada nő volt, csak vasesztérgályos 60.000, mozdonyvezető 4000. Az első mozdonyvezető **Trojickája Zinaida** volt, aki később az első női vasúti igazgató lett. A szovjetkormány érdemei elismerésül a Lenin-renddel tüntette ki.

A tudományos pályákon is kiváltak a nők. A háború előtt 13.000 nő foglalkozott elméleti kutató munkával. Ma a tudományos intézetekben 35.000 nő dolgozik, 56 nő a tudomány és technika terén végzett munkáért Sztálin-díjat kapott, sokan egyetemi tanárok, akadémiai tagok.

A szovjetnő a családban.

A szocializmusnak az az elve, hogy minden munkabíró ember dolgozzék és aki nem dolgozik, az ne is egyék. — semmiképpen sem jelenti azt, hogy a nőket kényszerítik arra, hogy elmenjenek dolgozni a gyárakba, kolhozokba vagy hivatalokba. A nőnek azt a munkáját is közhasznúnak értékeli, amelyet otthon a családban végez. De mindenképpen megkönnyítik a nőknek, hogy résztvehessenek a termelésben, közigazgatásban, stb., anélkül, hogy ezért a családi életből ki kellene szakadniuk. Az üzemekben és hivatalokban a szakszervezetek, a falvakban, a kolhozok bölcsődéket, gyermekkerteket (óvodákat) létesítenek, ahová a dolgozó anyák, amikor munkába mennek, leadhatják gyermeküket és hazamenet megint elvihetik. Természetesen szó sincs róla, hogy a szülőktől elveszik a gyermeket, sőt, mivel hogy minden üzem elsősorban a saját dolgozó nőinek gyermekeiről gondoskodik, az otthon tartózkodó anyák gyermekei csak úgy kerülnek sorra, ha még marad üres hely.

A bölcsődék és gyermekkertek mind szélesebbre kiépülő hálózatában ma már sok milliónyi gyermek részesül szakszerű gondozásban és táplálók, ízes ellátásban. Amikor a polgárháború vége felé s közvetlenül utána sok helyütt éhség dúlt az országban, elsősorban ezeket a gyermekotthonokat látták el élelmiszerekkel, sőt telepeket létesítettek az elárvult, kóborló gyermekek számára (lásd Makarenkó könyvét: Az Új ember kovácsa). A bölcsődékben és gyermekkertekben minthogy a kicsinyek teljes ellátást kapnak, némi díj fizetendő, de ez is jóval az önköltségen aluli összeg (egyharmada, egynegyede), amelyet a szülők jövedelme arányában állapítanak meg. A szoptató anyák 3 $\frac{1}{2}$ óránként legalább is egy félórát szabadságot kapnak, hogy gyermekeiket táplálhassák.

Egyáltalán az anya- és gyermekvédelem a Szovjetunióban igen kifejezett. Ingyen orvosi tanácsadó, ingyen gyógykezelés, a várandós nőknek könnyebb munkára való áthelyezése (a régi fizetése mellett), szülés előtt és után összesen 11 hét fizetett szabadság (normális esetben, — komplikációknál persze több), ingyen babakelengye, stb. Meg kell jegyeznünk, hogy a Szovjetunióban úgyszólván minden nő szülőotthonba vonul szülni, ahol szakszerű ápolás és orvosi felügyelet alatt ingyen ellátásban részesül és semmire nincsen gondja. A legkisebb falunak is van legalább pár szobája erre a célra és így történt, hogy az az óriási halandóság, amely a cárizmus idejében szedte áldozatait a gyermekágyas nők és csecsemők közt, úgy lecsökkent, mint egyetlen más országban sem.

Az állam nagy segítséget nyújt a sokgyermekes családoknak. Az anyák a harmadik gyermektől kezdve egyre emelkedő támogatásban részesülnek. Így pl. — vegyük találmra — a negyedik gyermek után kapnak 1300 rubel egyszeri és 80 rubel havonkénti segélyt: a hatodik gyermek után 2000 rubel egyszeri és 140 rubel havonkénti segélyt és így tovább. De még kitüntetésben is részesülnek: 5—6 gyermekes anyák „Anyasági érmet“ kapnak, a hétgyermekes anya az „Anyai dicsőség“ rendjét nyeri el, a 10 gyermekes anya pedig azonkívül, hogy 3500 rubel egyszeri és 250 rubel havonkénti segélyben részesül, az „Anyaság hőse“ rendjét kapja, amely különböző kedvezményekkel is jár: a nyugdíj jogosultság ideje egyharmadára csökken, lakbéradó elengedés, stb. Megjegyzendő, hogy a sokgyermekes anyák segélyezésénél nemcsak az édes gyermekeiket veszik figyelembe, hanem a mostoha, sőt a fogadott gyermeket is, ha ők gondozzák és nevelik. A Szovjetunióban nem tesznek különbséget gyermek és gyermek között, a „törvénytelen“ gyermek fogalma és mártíromsága ismeretlen, mert minden gyermeket megvédenek az állam törvényei; de nemcsak a gyermeket védik meg, hanem az anyát is. Az ú. n. „magányos anyák“-at tilos a munkából elbocsátani, de nem szabad őket még becsmérő szóval sem illetni, minthogy minden anyában tisztelni kell az anyai méltóságot. Azelőtt gyermekük ellátása érdekében apasági keresetet indíthattak, de 1944-ben ez a nőt megalázó intézkedés is megszűnt és ezentúl az állam vállalta a magányos anyák segélyezését. Ha a nő nem kívánja tartani vagy nem tarthatja magánál kisdédét, az állam veszi át a gyermeket, de az anya bármikor visszaveheti. Ha magánál tartja, rendszeres havonkénti segélyben részesül, míg a gyermek be nem tölti a 12-ik életévét. Mindezekkel a mélyen humánus intézkedésekkel a Szovjetunióban elérték azt, hogy a régi társadalmak egyik legszörnyűbb

büne, mondhatni teljesen megszűnt: a gyermekgyilkosság. Minden gyermek egészséges körülmények között fejlődhetik hasznos, művelt építőjévé a kommunista társadalomnak, amely felé a Szovjetunió halad.

A szocializmus országában nincsen prostitúció, az emberek aránylag korán házasodnak (a törvényes korhatár 18 év, délvídeken a nőknél 17 év) és a munkaviszonyok, valamint a főiskolákon nyújtott ösztöndíjak lehetővé teszik a korai családalapítást. De vajjon milyen **a családi élet?**

A házasságok általános tapasztalatai szerint jobban sikerülnek, mint a kapitalista országokban. Először is azért, mert a szocializmus országában nem ismerik az érdekházasságot; ahol nincsen földbirtok és tőke, ott nincsen hozományvadászat vagy „jó párti” keresése sem, az emberek tehát csak kölesönös vonalomból házasodhatnak. Másodszor az összeismerkedés módja is már olyan, hogy több biztosítékot nyújt a szerencsés választásra: az emberek az üzemekben, kolhózokban, tanintézetekben, szóval a munkahelyükön és ennek kultúrházaiban ismerkednek össze, tehát megismerik egymás jó és rossz tulajdonságait, egymás jellemét, előbb elvtársak és jóbarátok lesznek, azután válhatnak, akik úgy akarják, házastársakká. Így kevesebb csalódás és kiábrándulás következik. Harmadszor: A szovjetemberek házasságát nem rontja meg a régi világ legáltalánosabb csapása: a nyomorúság, a munkanélküliség, a kenyér gondja. Nincsen munkanélküliség, nincsen nyomor, de van — betegség esetén —: ingyenes kezelés, és a gyermek neveltetése is alig kerül pénzbe. Szerepet játszik azonban még egy ok, amely javítólag hat a házastársak egymáshoz való viszonya: **a szovjet családban nincsen családfő, férj és feleség, egyenjogú társak.** Ez a tudat barátságosabbá teszi az egymással való érintkezés hangját, mint a parancsolás jogának tudata, egyrészt és az engedelmesség kötelességének tudata, másrészt. A házastársak egyenjogúsága egyes törvényt érintő mozzanatokban is kifejezésre jut, pl. abban, hogy a házasságkötéskor megkérdezik a nőt, milyen nevet akar viselni, mert felveheti a férje nevét, de ha úgy akarja, megtarthatja leánykori nevét. A születendő gyermekek családi nevére is megegyeznek. Még sok minden jellegzetességet lehetne felsorolni, de vegyük csak röviden az eredményt: több vagy kevesebb-e a válás, mint a kapitalista országokban?

Az Északamerikai Egyesült Államokban a házasságok 31%-a válással végződik; Angliában évenként 50.000 a válások száma. A Szovjetuniónak még a nagy városaiban is csak 3—4% a válások száma és ez a szám évről-évre csökken.

A SZOVJET NÉP HŐSIESSÉGE A NAGY HONVÉDŐ HÁBORÚBAN.

Amidőn a rabló fasiszta bandák rátámadtak a virágzó szocialista államra, hogy népeit letiporják, kultúráját elpusztítsák és sok-sok milliónyi emberáldozat árán maguknak hódítsák meg a gazdag, gyönyörű országot, a Szovjetunió sokféle nemzete **egy** emberként szállt síkra hazája, a szabadság és az igazság védelmére. Nemcsak a Vörös Hadsereg katonái harcoltak, hanem küzdött az egész nép, fegyverrel és munkával, tudománnyal és hősi akarattal, és amidőn végre győzött, ez nemcsak katonai győzelem volt, hanem a hátszágé is, a tudomány és technika, a gyárakban és kolhozokban sok milliónyi munkás és munkásnő, paraszt és parasztasszony, sőt gyermek ifjú és leány hősi küzdelme is.

Amidőn a férfiak tömegesen a frontra indultak, a nők mentek el helyükbe a gyárakba és kolhozokba, a hivatalokba és tanintézetekbe, hogy pótolják a hiányzó munkaerőt, mert a frontnak élelemre, fűszerelésre szakadatlan óriási utánpótlásra volt szüksége. Nők, akik azelőtt talán csak a családi otthonban dolgoztak, beálltak a szakmunkások helyébe s nem kisebb eredménnyel termeltek tovább, mint azelőtt a férfiak. „Veszélyben a haza” — ez a jelszó zúgott végig az országon és mindenhol visszhangzott a biztató válasz: nem fognak megállni a gépek egy óráig, egy percig sem. Az ellenség azt hitte, csak hadseregekkel kerül szembe és szembekerült váratlanul nemzetek, népek egész erdejével.

A nők új szakmákat tanultak és egyszerre több szakmában is dolgoztak, mások 300—500, sőt 1000-nél is több százalékra emelték a munkateljesítményt. A sztachanovista honleányok példát mutattak a munkafolyamat egyszerűsítésében és több újításnak alkotói lettek. Nemcsak a bányászok és vasmunkások, hanem a hadbavonult matrózok munkáját is vállalták, sőt mint mechanikusok, kapitányok, kikötőparancsnokok is kiténtek. A háború alatt 40.000 nő lépett a vasutasok sorába. Amidőn a németek Szebasztopolót ostromolták, a háziasszonyok száznál több brigádot szerveztek és nemcsak dolgoztak a frontnak, hanem aknákat, gránátokat is készítettek és a föld alatt, fedezékekben éltek. A szovjet értelmiség női pedig a háborúban kijelentették, hogy mozgósítottak tekintik magukat és mint orvosok, mérnökök, művészek átszervezték munkájukat a honvédelem szükségleteinek megfelelően. Moszkva, Leningrád, Sztalin-

grád védelmében pedig, a többi asszonnyal együtt ásót, lapátot ragadtak, hogy eltorlaszolják az ellenség útját. A légitámadások alkalmával önvédelmi csapatokat szerveztek: hatástalanították a gyújtóbombákat, eloltották a kigyulladt épületek lángjait és sokszor életük veszélyeztetésével kimentettek a tűzvészből embert és értéket. Sok-sok ezer nő „véradományozóként” adta saját véré a sebesült katonák gyógyításához.

És mit szóljunk a csodás hősiességű partizán nőkről? Ki nem ismerné a fiatalon vértanúhalált halt Koszmogyenjanskája Zója nevét, akit a németek halálra kínoztak, de aki kivégzése előtt utolsó percében is bízta a téren összegyűlt parasztnépet: „Eltársak! Harcoljatok, ne féljete! Sztálin eljön”. És ilyen hősnő nemcsak egy volt, ezrével voltak. Aki pedig a frontra jelentkezett, a frontra küldötték. A magyar nép is láthatott női vörös katonákat. A háborúban 120.000 nőt tüntettek ki, köztük 62 a Szovjetunió hőse lett.

Nem szól a krónika arról a sok milliónyi anyáról, aki lelkes érzésű, bátorító szavakkal buzdította kitartásra a fronton küzdő fiait. Mégis meg kell említenünk egyet: Gasztelló kapitány édesanyját. Mikor ez a hős repülő égő gépével az ellenség rebbanó anyagaira szállt alá, hogy saját élete árán is pusztítsa hazája ellenségét, gyászoló édesanyja a rádión át, bár könnyektől remegő hangon, lelkesítő szavakat intézett a nagy Szovjetunió valamennyi asszonyához. Lehetett-e másként, mint hogy az ilyen népek győznie kellett? Ahogy Sztálin mondotta: **„A mi ügyünk igaz, mi győzni fogunk”.**

És győztek, sőt fölszabadították a fasisztáktól leigázott népek egész sorát, köztük a mi magyar népünket is

TANULSÁGOK.

Az egykori cári Oroszország szemléltetően bizonyítja a marxi igazságot: Egy nép, amely más népeket elnyom, nem lehet szabad. A cári Oroszország, a népek börtöne, magának a szegény orosz népnek is börtöne volt.

A haladást ma a munkásosztály képviseli, ő az emberiség kultúrájának örököse és — szövetségben a parasztsággal — az ő történelmi feladata, hogy lankadatlan forradalmi osztályharcban megdöntse a kizsákmányolók uralmát, megszervezze a saját államát, a proletariátus diktatúráját és fölépítse a szocializmust. Ennek az átmeneti államnak (a kapitalizmustól a kommunizmusig) a formái különbözők lehetnek (szovjet köztársaság, népi demokrácia), de a feladatok, amelyeket megold, ugyanazok: a belső és külső védelem megszervezése és az egész dolgozó népet maga köré tömörítve, a szocializmus fölépítése.

De a munkásosztály ezt az óriási feladatot csak úgy tudja megoldani, ha vezérkara van, ha élcsapat vezet, harcos, fegyelmezett **párt**. Ilyen volt a Bolsevik Párt, amely ma is élcsapata a kommunista pártoknak.

A Bolsevik Párt megmutatta, milyen intézkedésekkel kell lerakni a dolgozók államának alapját. Ezek: a földbirtok kisajátítása a parasztság javára, a föld kincseinek, továbbá a bankoknak, gyáraknak, külkereskedelemnek államosítása, az összes nemzetek egyenjogúsítása, a nők egyenjogúsítása, az egyház elválasztása az államtól, az iskolák elválasztása az egyháztól, teljes lelkiismereti szabadság.

A Bolsevik Párt megmutatta, hogy egy fölszabadult nép a túlerővel szemben is tud győzni és minden nehézséget leküzdeni, ha a marxi-lenini tudomány útmutatását követi. Helyes politikájával megnyeri a dolgozó tömegek bizalmát, mert ezek látják, hogy a párt az ő érdekükért küzd.

De egy új társadalmi rendszer csak úgy maradhat meg, ha a győzelem kivívása és az első nehézségek legyőzése után maga-

sabb élet- és kulturális színvonalat tud biztosítani fölépítőinek. Ezt szolgálja az iparosítás, a szocialista tervgazdaság, a technika kifejlesztése, új szakavatott káderek kiképzése, ezzel a munka termelékenységének állandó fokozása, ami azonban csak úgy érhető el, ha a közösségi munkában, a munkaversenyekben kifejlődik az emberek új viszonya a munkához, mert tudják: „Tied az ország, magadnak építed“. Erre kell nevelni az embereket, innen az iskola, a nevelés elsőrangú fontossága az építés korszakában.

Így jó létre a milliók kultúrforradalma révén a magasabb és új kultúra, a nők emberibb élete, jobb életszínvonal. Megszűnik a munkanélküliség, megszűnik a nyomor és az egészségesebb családi élet öléből erősebb, jobb és boldogabb új nemzedék nő fel.

Az ilyen népet a földnek semmiféle hatalma sem győzi le.

Berzeviczy Gizella

KÉRDÉSEK.

1. Milyen volt az egykori cári Oroszország?
2. Miért hívták a cári Oroszországot a népek börtönének?
3. Hogyan jellemezte Lenin a cári Oroszország arculatát? (Jellemezzétek a munkásosztály kettős örökségét.)
4. Mit tanított Lenin a munkásosztály vezető (hegemon) szerepéről?
5. Hogyan teremtték meg Oroszország dolgozói a Bolsevik Párt vezetése alatt a proletariátus diktatúráját? Melyek a prolettárdiktatúra funkciói?
6. Milyen intézkedésekkel rakták le a szovjet kultúra alapját? (Jellemezzétek a nemzeti kérdés megoldását, a nőkre és az iskolára, a vallásra vonatkozó intézkedéseket.)
7. Milyen volt a szovjet népek helyzete a katonai beavatkozás, a polgárháború idején?
8. Hogyan kezdődött a békés fölépítés munkája?
9. Mit jelentett a nagy fordulat éve gazdasági, politikai és társadalmi tekintetben?
10. Hogyan alakult ki a Szovjetunió, mint a szocializmus országa?
11. Mi volt az a „kulturforradalom“ és melyek voltak az eredményei?
12. Magyarázd meg és értékelj a Sztachanov-mozgalmat. Mondj néhány példát is néhány legkiválóbb sztachanovista nőről.
13. Jellemezd a Sztálini Alkotmányt.

14. Hogyan vesznek részt a szovjet nők az ország gazdasági, politikai és kulturális fölépítésében?
15. Milyen a szovjetemberek családi élete? Térj ki egyben arra, hogyan támogatja a szocialista állam az anyákat és gyermekeket.
16. Hogyan viselkedtek a szovjetemberek a Nagy Honvédő Háborúban?

Felelős kiadó: Kovács Tiborné.

Globus-nyomda NV., Budapest. VI., Aradi-u. 8. — Felelős vezető: Kósa Zoltán.

